

ӘОЖ 1(091)+ (092)

Ә.А. Құранбек, С.А. Мажинбеков, С.Д. Тұрсынбаева

Қазіргі Қазақстан қоғамындағы тәндік мәдениетті дамытудың өзекті мәселелері

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Қазақстан, Алматы қ.

Аннотация. Проблема гармонизации тела и души как двух неразрывно связанных ипостасей человеческой экзистенции как в теоретическом, так и практическом аспектах является актуальной на всех этапах развития истории философии. Теоретический аспект заключается в том, что указанная проблема является основополагающей для создания целостной концепции человека, актуальной на каждом этапе духовного развития общества. Практический аспект связан с тем, что многие перипетии человеческой истории непосредственно связаны с дихотомией души и тела. В настоящее время актуальность указанной проблемы в глобальном масштабе связывается с антропологическим кризисом – телесным, душевным и духовным. Актуальность гармонизации души и тела соотносится с необходимостью формирования здорового образа жизни в современном казахстанском обществе, так как развитие общества напрямую зависит от телесного и духовного здоровья нации. В статье вскрыты факторы, негативно влияющие на развитие культуры тела, а также намечены пути ее развития.

Түйін сөздер: экология, адам, рухани даму, салауатты өмір салты, қоршаған орта, тән мәдениеті.

Қазіргі кездегі адамзат баласының тағдырына қатысты күрделі мәселенің бірі технологиялық дамуға орай бүкіл әлемді қамтыған әр түрлі апаттар мен түрлі кедергілердің белең алуы болып отыр. Мұның бәрі де ғылыми-техникалық прогрестің өркендеуіне байланысты табиғатты орынды-орынсыз пайдаланудың салдарынан туындауында. Енді ғана бүкіл адамзат баласы өздерінің тағдыры – бір, жер атты алып планета – ортақ үйі екендігін түсініп отыр. Осыған орай экологиялық, денсаулық сақтау, салауатты өмір салтын қалыптастыру, тәндік мәдениетті дамыту мәселелері жөнінде ортақ мәмілеге келу жолдары үнемі қарастырылуда. Мұның бәрі де, егер жер бетіндегі өзге бір жағырапиялық аймақта мекендейтін белгілі бір халықтың әл-ауқаты мен хал-жағдайы тым нашар болса, оның екінші бір елге де әсер ететіндігіне, әлемдік шаруашылықтағы табиғи ырғақты бұзатындығына көз жеткізіліп отырғаннан кейін туындап, қолға алынып жатқан шаралар.

Адамзат алдына тартылған, әсіресе өнері озық, технологиялық дамудың жоғарғы сатысындағы Еуропа жұртшылығының алдындағы мәселе олардың адам болмысының тек тәндік, нәпсілік бастауларына ғана көбірек көңіл бөліп, тек адамға ғана табыну, жекешеленуге ұмтылу талпынысының нәтижесінде рухани тығырыққа тірелуі, табиғаттан мүлдем алшақтап кетуі болып отыр. Оларда осы күнге дейін табиғатпен үйлесімділіктен гөрі, онымен өзін қарама-қарсы

қоюшылық үрдістері басым болды. Адамға тәндік, нәпсілік қажеттіліктерін қанағаттандырып қою ғана жеткіліксіз, оның ішкі жан дүниесін толықтыратын өзге де рухани, тылсымдық күштерден тірек іздеу, таяныш табу жолдарын іздестіру мәселесі күн тәртібіне қойылды.

Біз жоғарыда айтып өткен жаһандық деңгейдегі мәселелер Қазақстанға да тікелей қатысты. Бұл мәселелерді, ең алдымен, елдегі экологиялық ахуалдың асқынуымен, қоршаған ортаның әбден ластануымен, халықтың әлауқатының төмендеуімен байланыстыра қараған жөн. Сол сияқты Қазақстан Республикасы тәуелсіздік алғаннан кейінгі кезеңде ашық экономика, ашық қоғам орнату үрдістері өрістеп, сырттан әртүрлі ақпараттар ағыны, бірыңғай қырып-жоюды, жыныстық қатынасты насихаттайтын сапасыз кинематография өнімдері ешбір кедергісіз ел ішіне ағылып келді. Мұның бәрінің де жас жеткіншектердің санасын улайтыны, өзіне еліктіріп баурайтыны ешқандай да талас тудырмайды және ол қазірдің өзінде өз «жемісін» беруде. Сондай-ақ соңғы жылдары Қазақстандағы негізгі тұрғын халықтың арасында әртүрлі ауру-сырқаулар өршіп кетті. Әсіресе туберкулез, жүрек-қан тамырлары, қатерлі ісік, суицид, т.б. аурулардың белең алуы елді қатты алаңдатуда.

Адамның тәндік және рухани өміріне қатысты пайда болған тағы бір толғақты мәселеге табиғи аямен бірге тән мен жанның да қосыла «ластануы» проблемасы жатады. Бұқаралық

мәдениетте батыстан жіберілген жалған, алдамшы құндылықтар белең алды. Тобырлық сананы дәріптеу, сексуалдық пен қатыгездікті керемет деп тану, дәстүрлі мәдени құндылықтарға астамшылдықпен қарап, олардың орнына әлемдегі алпауыттар мен алаяқ, боевиктерге идеал ретінде табыну кең қанат жайды. Мәдени ортаның бұлайша азуы қоғамда әдепсіздік пен дарақылық мінез-құлықтың артуынан да көрінеді. Әлемді дүрліктіріп отырған СПИД ауруы Қазақстанға да келіп жетіп, наркомания, ішімдікке әуестік, нәпсіқұмарлық дерттері қоғамды қамтып алды. Бұл, бір жағынан, Қазақстанның Батыс пен Шығыстың арасын жалғастырушы ендікте, тоғыз жолдың торабында орналасуымен де байланысты. Қазақстан есірткі тоқтаусыз тасымалданып жатқандықтан белең алып жатыр. Осыған орай, еліміз есірткі бизнесінің халықаралық құрылымдарының мүддесі үйлескен аймаққа айналған. Ал есірткі саудасы өрістеген жерде ішкі тұрақтылықтың бұзылатындығы дәлелденген ақиқат. Сондықтан да еліміз мұндай «жұқпалы дерттің» алдын алу шараларын жасаған және оны жетілдіру үстінде. Қазақстанда соңғы жиырма жылда есірткіні пайдаланушылар саны бірнеше есеге көбейіпті. Бұл еліміздің болашақ ұрпағына зор қауіп төндіріп тұр.

Бұл айтылып отырған проблемалардың баршасы да Қазақстандағы тәндік мәдениетке тікелей қатысы бар және оны дамытудың қажеттілігін көрсетеді. Әрине, адам баласының тәндік және рухани өсіп-жетілуінің, тіршілік етуінің негізгі тұғыры – табиғи ая, жер планетасы екендігі және ондағы қалыпты жағдайлардың бұзылуы адам өміріне де айрықша ықпал ететіндігі талас тудырмайды. Егер, ең алдымен осы проблемалар, яғни әлеуметтік-экологиялық ахуалға қатысты мәселелер өз шешімін таппайтын болса, онда тәндік мәдениетті дамыту жайы туралы мәселеге де орын қалмайды. Сондықтан да бұл турасындағы жайттарға әлі де тереңірек тоқталуға және осы бағыттағы қолға алынған шараларға ұзағырақ назар аударуға тура келеді. Қазақстан өзінің экологиялық мәселелерінің күрделілігі жағынан ТМД елдері мен Шығыс Еуропада алдыңғы орындарда.

1992 жылы өткен БҰҰ-ның қоршаған орта және оны басқаруды дамыту жөніндегі Конференциясы (Рио-де-Жанейро) ХХІ ғасырдың табалдырығында «адамзат өз тарихында шешуші кезеңді бастан өткізеді» және де әлемдік экологиялық қатерлер осы қалпында сақтала бер-

се, адамзат тіршілігі таяудағы он жылдықтарда құрып кетуі мүмкін деген тоқтамға келді. Конференцияда экономика өркениетті дамытудың жаңа стратегиясын жасау керектігі туралы, оны жүзеге асыру үшін бүкіләлемдік бірлестік аясында адамзаттың тіршілік ету ортасын жақсартуды қолға алу қажеттілігі айтылған. Қоршаған ортаның табиғи биотикалық механизмінің реттелуінің бұзылуы мен бүкіләлемдік экологиялық апаттан сақтану қажеттілігі ескертілген және бұл бағыттағы стратегия ретінде орнықты даму моделі ұсынылған. Бұл модель әлеуметтік-экономикалық дамудың өзара байланысын ескере отырып, болашақ ұрпақтың өмір сүруіне кепілдік беретіндей етіп қоршаған ортаның орнықтылығын сақтауды қамтиды.

Ал АҚШ-та экологиялық реттеудегі өзгерістер 1976 жылы «Таза ауа туралы» заңға өзгеріс енгізуден басталған көрінеді. Осы заңға сәйкес экологиялық «таза» аудандарда ауаны ластаудың шектеулі деңгейі белгіленіп, аталған шектеулі деңгейде ластану мүмкіндігі айқындалады [1].

Әрине, Қазақстанның экологиялық қиын жағдайы, сонымен байланысты ұлттық өркендеудің әлеуметтік-саяси және мәдени-әлеуметтік мәселелері жөнінде айтылар сөз жеткілікті. Бұлардың қай-қайсысын болмасын сәтті шешу халықтың экологиялық санасының өсуіне, ұлттық мәдениеттің жоғары деңгейде болуына тығыз байланысты. Жоғарыда айтып өткеніміздей, сандаған ғасырлар бойына қалыптасқан мәдениет, халықтың дәстүрлі өмір салты, діни нанымдар мен дүниетанымдық ойлау жүйесі, мәдени дәстүрлері табиғатты тану мен аялаудың және онымен үйлесімді қарым-қатынастың тұтас жүйесін жасаған. Қазақ халқы үшін атажұрт, атамекен туған жерден киелі дүние жоқ. Оны ел сандаған жылдар қанымен, жанымен қорғаған, жер-ана деп аялаған. Сондықтан «республика экологиясын жөндемей ұлттық қайта өрлеу, мәдениетті дамыту мүмкін емес» [2].

Қазіргі өркениет адаммен де, табиғатпен де бейбіт өмір сүру біліктілігіне үйретпейді. Біздіңше, агрессиялық тұтыну бағытынан бас тарту қажет. Жаңа өркениет, қазіргі экологиялық жағдайдан шығатын импульс сүйіспеншілік, шығармашылық өркениет болып табылады. Тәндік мәдениетті дамыту мәселесі тікелей салауатты өмір салтын қалыптастыру мәселесімен байланысты. Зерттеушілердің тәндік мәдениетті дене шынықтыру мәдениеті, сүйіспеншілік мәдениеті және дене әсемдігі мәдениеті ретінде

жиі қарастыратындығын айтқаны мәлім. Әрине, бұлай бөліп қарастыруда қателік жоқ. Сөйтсе де, біздіңше тәндік мәдениетті кеңдеу түсінікпен қарап, оны әмбебап құрылым ретінде алған абзал. Тәндік мәдениет, ең алдымен рухани мәдениетпен, өмір салтымен қоян-қолтық араласып жатыр. Бұл айтылғандардың барлығын бірлікте, тұтастықта алып, қолданысқа ендіргенде ғана тәндік мәдениеттің толыққанды түрде дамуына жол ашылады деп санаймыз.

Ал М.В. Акимов салауатты өмір салтының, негізінен, индивидуальды түрін қалыптастырудың мейлінше тиімді екендігіне назар аударады. Оның ойынша, мұндай жағдайда жеке адамның әлеуметтік, психикалық және физикалық қабілеті мен мүмкіндіктері ескеріліп, оның жеке тұлғалық дағдылық қалпымен бірге тұтасып кетеді. Салауатты өмір салты іс-әрекет компоненттерінің мынадай сипаттарын қамтиды: демалуға арналған белсенді қозғалыс жаттығуларының әр түрін мақсатты бағытта қолдану; денсаулық сақтау және гигиеналық дағдыларды оқыту мен тәрбиелеу; экологиялық тәрбие беру және денсаулықты нығайтуда табиғи факторларды қолдануды қамтитын білім мен дағдыға ие болу; тұрмыста және өндірісте қолайлы психологиялық климат орнату; зиянды әдеттермен күрес; балалар мен жасөспірімдер арасында салауатты өмір салтын енгізу және насихаттау [3].

Біздіңше, салауатты өмір салты – аурудың алдын алу шаралары, қалыпты тұрмыс-тіршілік және күнделікті дағдыға айналған дене шынықтыру жаттығулары. Десек те салауатты өмір салтының функциялары бұдан да гөрі ауқымдырақ. Салауатты өмір салты тәндік және рухани қажеттіліктерді қанағаттандыруды; жеке тұлғаның жан-жақты өсіп-жетілуін қалыптастыруды; адамның тәндік жетіліп кемелденуін; рухани мүдделерді, құндылықтарды, құлықтық ұстанымдар мен қажеттіліктерді дамытуды қамтамасыз етеді.

Зерттеушілер салауатты өмір салтын қалыптастыруды мынадай нақты міндеттерді шешумен байланысты қарайды: әртүрлі аурудың тууына жағдай жасайтын факторлардың алдын алу; темекі тарту мен алкогольмен күрес; нәрлі тамақтануды қамтамасыз ету; шиеленістің, ұрыс-жанжалдың тууын болдырмау; өмір салтының әр қилы қырларының жұмысының ырғақты жүруін күшейту, т.б. [4].

Стенфорд университетінің (АҚШ) мамандары салауатты өмір салтын қалыптастыру процесін күнделікті өтіп жатқан өзгерістерге адам

ағзасының бейімделуі арқылы қарайды. Яғни адам баласына күрт өзгерістер кезінде оның осы қалыпқа қиналмай үйлесуіне қол ұшын беру қажет деп санайды. Міне, осындай жағдайда ғана олар өз денсаулығын ауру-сырқаудан ұзақ мерзімге сақтай алады. Олардың ойынша, бұған адам баласы шыр етіп дүниеге келген күннен бастап өз тәні мен жаны арасындағы үйлесімділікті сақтап, ырғақты дамыту, тәнді үнемі шынықтырып отыру, биосфера өтіп жатқан өзгерістердің зиянды салдарларын болдырмау арқылы қол жеткізуге болады.

Міне, бұл айтылғандардан келіп шығатын қорытынды, тән мәдениетін қалыптастырудың өзі салауатты өмір салтын қалыптастырудан басталады екен. Денсаулықтың мықты болуы адамның өзіне де байланысты. Дегенмен оған қоршаған ортаның, жұтқан ауаның, ішкен-жеген тамақтың, судың құрамының лас болуы да айтарлықтай ықпал етеді. Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының мәліметіне жүгінетін болсақ, адам денсаулығының 40 пайызы экологияға, 40 пайызы өзінің өмір сүру дағдысына байланысты болса, 18-20 пайызы ғана дәрігерлік-медициналық көмекке тәуелді екен [5].

Қазіргі кезде Қазақстанда қоршаған ортаның ластануы және адамдардың өз денсаулығын дұрыс күтпеуі салдарына науқастар саны жылдам өсіп тұр. Бұған ресми деректерге жүгініп көз жеткізу қиын емес. Сондықтан да халық арасында салауатты өмір салтын қалыптастырудың маңызы зор. Мұның алғашқы қадамы – зиянды, жат қылықтардан (арақ ішу, темекі тарту, т.с.с.) бойды аулақ салу, аурудың алдын алу, және тәнді шынықтыратын дене жаттығуларын үнемі жасап жүру. Кез келген адамның бойында тосын жағдайларға қарсы күресетін табиғи күш бар. Әрбір адам сол табиғи күштерді толықтырып, шынықтырып дер кезінде ауруға қарсы жұмылдыра білгені жөн. Сонымен, салауатты деген сөздің негізгі мағынасы парасатты, байыпты, ақылды, ойлы, білімді, зерделі және сабырлы деген ұғымдарды қамтиды. Ал өмір салты дегеніміз – әрбір жеке адамнан бастап, бүкіл қоғамның қалай еңбек етіп, қалай тұрмыс құрып, бос уақытында демалатыны, қысқасы, олардың қалыптасқан өмір тіршілігі. Яғни, адамның өмір салты қандай болса, өзі де сондай [6].

Салауатты өмір сүру деген тек арақ ішпеуден және темекі тартпаудан тұрмайды. Жоғарыда айтқанымыздай, бұл ұғымның ауқымы кең. Оның басты бөлігі дене шынықтыру болуы шарт. Себебі

тәндік мәдениетті қалыптастыруда, денсаулықты сақтауда дене шынықтыру ең негізгі орын алады. Әсіресе айнала қоршаған ортаның экологиялық апатқа ұшырап, жан бағу қамымен әр адамның жүйкесі күйзелген заманда әрбір адам күнделікті дене шынықтыру және спортпен шұғылданып, тәнін шынықтырғанда ғана денсаулығын ойдағыдай сақтай алады. Дене шынықтыру – адамның жан-жақты дамуындағы негізгі алғышарттардың бірі. Ғалымдардың есебі бойынша, еңбекке жарамсыздығы туралы бюллетеньдердің санын күрт азайту, сондай-ақ түрлі жастағы адамдардың жұмыс істеу қабілетін көтеру арқылы миллиардтап есептелетін кіріс табуға болады екен. Сондықтан дене шынықтыру ісінің қоғамның экономикалық өмірін сауықтыруға да елеулі ықпал жасайтыны айдан анық. Ол үшін, әрине, физкультура мен спортқа бұқаралық сипат беруді іс жүзінде жүзеге асырған жөн [7].

Бүкіл дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының мәліметі бойынша, ғылыми-техникалық прогресс интеллектуалды еңбектің үлес салмағын өсіріп жіберген. Соның салдарынан дене еңбегінен қол үзген мамандық иелері арасында жүйке аурулары 24 есе, ал жүрек ауруларынан болатын өлім 60 пайызға өскен [8]. Сондықтан бүгінгі міндет дене шынықтыру ісіне мемлекеттік маңызы бар мәселе тұрғысынан қарауды қажет етеді. Сол себепті де өркениетті елдерде аурухана салғаннан гөрі әрбір ықшамауданда спорт кешендерін салуға көп көңіл бөлінеді. Дене шынықтыру бұлшық етті нығайтады, буындардың созылғыштығы мен сіңірлердің беріктігін сақтайды. Қан айналымын жақсартып, жүректің еттерін өсіріп күшейтеді және өкпенің тыныс алу көлемін арттырады. Зат алмасуды жақсартады. Салмақты жеңілдетіп, семіруден сақтайды. Ас қорыту органдарына игі ықпал жасайды. Нерв жүйесін тыныштандырып, тежелу және қозу үрдістерінің байсалды жүруіне ықпал етеді. Салқын тиюден болатын ауруларға қарсы тұру қабілетін күшейтеді. Қазіргі кезде көптеген ауруларды емдеу тәжірибесінде емдік физкультураны қолдану кең таралып отыр. Бұл игі шара өз жемісін беруде [9].

Дегенмен тән мәдениеті туралы сөз болғанда, оны тек денені шынықтырумен, күш-қуатты молайтумен ғана шектеу жеткіліксіз. Өйткені қоғамның қалыптасуы дегеніміз – адам тәнінің жай ғана эволюциялық жетілуі емес, оның рухпен бірігіп, жасампаздық сипат иемденетіндігінде. Тәнде әрі өткіншілік, әрі жасампаздық қасиет

тоғысқан. Әлбетте, біз мәдениет туралы айтқанда көбіне оны руханилықпен байланыстыруға әуеспіз. Алайда мұндай эволюциялық дамудың тәнде жүзеге асатыны талас тудырмайды. Тән рухқа үй болса, рух тәнмен бірігіп жер бетінде мәдениеттің озық үлгілерін дүниеге келтіреді. Адамзат тарихында жасалған өнердің үздік үлгілері сол адамзат рухының жарқын көрінісі. Сайып келгенде, мұның бәрі де тән мен рухтың бірлігінен, жарасымды іс-әрекетінен, қосыла дамуынан пайда болатұғын құбылыстар. Адам өмірінің мәні – оның әлденені аңсауында, жанының ізденуіне, алдына мақсат қойып, соған жету жолында іс-әрекет етуінде, бақытқа ұмтылуында, жеткен жетістіктерінен ләззат алуында. Егер адам тәнін ауру жайласа, онда алдында оған керемет болып көрінген дүниелердің баршасы да өз құндылығынан айырылады. Өйткені адамның бағыттылық сезімде болуының негізгі тірегі – денінің саулығында. Өмірге байсалды көзқарас принципі біздің ағзамызға күніне тым болмағанда жиырма минут тыныш жалғыздық керегін айтады. Ішкі дүниенің тыныштығы, адамға ең негізгілерді қосалқылардан айыруға, жүйкені қалпына келтіруге, кездейсоқтыққа дайын болуға, көрегендікке, байқағыштыққа, түсіністікке және ақылға келуге үндейді.

Адам өміріндегі басты құндылық – денсаулық. Шопенгауэр сөзіне бақсақ, «денсаулық – ең ұлы қазына, басқалар оның алдында ештеңе де емес». Тәндік мәдениетті дамытудың өзі осы ұстынға негізделетіні бекер емес. Біздіңше, қоғамды салауатты ұстау үш нәрсе арқылы іске асады: әлеуметтік-экономикалық даму арқылы ауруға қарсы күрес, қоршаған ортаны таза ұстауға ұмтылу және адамның өз денсаулығына ұқыптылықпен қарауы [10]. Қазіргі кезеңде, әсіресе соңғысының маңызы айрықша. Өйткені бұл жеке адамның өзіне ғана қатысты жайт және орындалу мүмкіндігі қиындық тудырмайды. Мұның соншалықты өзекті болуының өзі, ғылыми-техникалық прогрестің игіліктеріне орай дене еңбегіне қарағанда ой еңбегімен айналысушылардың саны күрт өсуімен байланысты.

Зерттеуші В. Шепельдің дәлелдеуінше, адамға мынадай «гигиеналық үштікті» сақтау шарт: 1) еңбек гигиенасы: қатты шаршамау, күндік кесте және тамақ тәртібін сақтау; 2) байланыс гигиенасы: адамдармен сөйлесу мәдениетін сақтау, жақсы көңіл күймен жүру; 3) жеке гигиена: өз тәнің мен жаныңның саулығын бақылау. Белсенді

өмір кешкен, қоғам өмірінен тыс қалмағандар ұзақ өмір сүретіндігі ғылымда дәлелденген. Сол сияқты өзі атқарған еңбегіне қанағаттанып, ләззат алушылық та адам баласының өмірін жеңілдетіп, оны керемет істер істеуге ынталандыратын оңды факторлардың біріне жатады.

Тәндік мәдениеттің құрамдас бір бөлігі дене шынықтыру мен спорт екендігі белгілі. Спорт тек адамдардың тәнін шынықтырып қана қоймайды, сонымен бірге адамдардың бір-бірімен қарым-қатынасына, бір ұлт пен екінші ұлттың араласуына, бір-бірін танып-білуіне жол ашады. Сондықтан да оны дамытуға мемлекеттік тұрғыда ерекше мән береді. Дене тәрбиесі мен спорт қызметтің ерекше әдісі қоғамдық қатынастың өзгеше үлгісі ретінде жеке тұлғаның жан-жақты үйлесімді дамуына бағытталған. Ең алдымен, оның дене дамуы мен тәндік жетілуі көрініс табады. Сол себепті де дене шынықтыру мен спорт қоғамдық дамудың қажетті құралы ретінде әлеуметтік қызметтің бір үлгісі болып қабылданады.

Ойымызды қорыта келсек, осы аталған компоненттерді бір-бірімен ұштастыра, бір бағытқа жұмылдыра білсек, онда мәдени өркендеуге қол жеткізу нақты іске айналмақ. Тәндік мәдениетті дамыту бағдары түрлі саланы: дене шынықтыру, спорт және салауатты өмір салтын ұштастыра отырып өркендетуге бағытталуы тиіс.

Әдебиеттер

- 1 Василенко В.Н. Экологическая рента // Мысль. – 1995. – № 5. – С. 73-76.
- 2 Нысанбаев Ә.Н., Ержанов М. Экология және ұлттық қайта өркендеу // Ақиқат. – 1992. – № 11. – 27-31 б.
- 3 Акимов М.В. Индивидуальный стиль здорового образа жизни – цель обучения в системе физкультурного образования // Теор. практ. физ. культура. – 1993. – № 9-10. – 10-11 с.
- 4 Казахстан. Отчет по человеческому развитию. Программа ООН. – Алматы, 1995. – 35 с.
- 5 Амосов Н.М. Денсаулық туралы толғаныс. – Алматы, 1994. – 116 б.
- 6 Джунусов М. Общественный прогресс и национальные отношения. – Алматы: Казахстан, 1976. – 188 с.
- 7 Телемтаев М. «Саф Сана» – Национальная идея казахстанского народа. – Алматы: Изд. дом. «СТ.Инфосервис», 1999. – С. 30.
- 8 Национальный доклад о состоянии окружающей среды РК. – Алматы, 1995. – 122 с.
- 9 Абдулпаттаев С. Қауіп жоқ деме... // Ақиқат. – 1995. № 3. – 3-7 б.
- 10 Найзағараева Е. Әлеуметтік экология пәні. – Алматы: ҒБМ Философия және саясаттану институты, 1999. – 79 б.

А.А. Куранбек, С.А. Мажинбеков, С.Д. Турсунбаева

Актуальные проблемы развития телесной культуры в современном казахстанском обществе

Проблема гармонизации тела и души как двух неразрывно связанных ипостасей человеческой экзистенции как в теоретическом, так и практическом аспектах является актуальной на всех этапах развития истории философии. Теоретический аспект заключается в том, что указанная проблема является основополагающей для создания целостной концепции человека, актуальной на каждом этапе духовного развития общества. Практический аспект связан с тем, что многие перипетии человеческой истории непосредственно связаны с дихотомией души и тела. В настоящее время актуальность указанной проблемы в глобальном масштабе связывается с антропологическим кризисом – телесным, душевным и духовным. Актуальность гармонизации души и тела соотносится с необходимостью формирования здорового образа жизни в современном казахстанском обществе, так как развитие общества напрямую зависит от телесного и духовного здоровья нации. В статье вскрыты факторы, негативно влияющие на развитие культуры тела, а также намечены пути ее развития.

A.A. Kuranbek, S.A. Mazhinbekov, S.D. Tursunbaeva

Actual problems of development of physical culture in modern society of Kazakhstan

The problem of harmonization of body and soul as two inseparable entities connected with two hypostases of human existence was actual on all stages of history development in theoretical and practical aspects. Theoretical aspect is in that the mentioned problem is the ground basis for creating integral conception of a human being, which does not exist till now. Practical aspect is bound with that many peripeties of human history are connected with discord between soul and body. In present time actuality of the mentioned problem in global size is connected with anthropologic crisis – body, soul and spirit one. Actuality of soul and body harmonization is strengthened by the necessity of formation healthy way of life in the Republic of Kazakhstan, as development of the society directly depends on bodily and spiritual health of its members. In the article consider of the factors were revealed that influence negatively on development of body culture in the Republic of Kazakhstan (social-economic, ecological etc), and three ways of body culture development were defined: physical training, sport and healthy way of life.